

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

BERETNING
OM
FREDERIKSBERG SKOLEVÆSEN

FOR AARET 1915—16

FRA

SKOLEDIREKTØREN

Frederiksberg.
Frederiksberg Bogtrykkeri, Falkoneralle 11
1917.

Statens pædagogiske Studiesamling
København V.

Skolevæsenets Administration.

Skoledirektionen for Frederiksberg Provsti:

Stiftamtmand C. E. A. Ammentorp (R. DM.).

Stiftsprovst H. Hoffmeyer (R. DM.).

Frederiksberg Skolekommission:

Etatsraad Joakim Larsen (R. DM.) Formand.

Sognepræst E. Albeck.

Fhv. Kommunelærerinde Frk. Karen Ankersted.

Trafikassistent J. F. N. Friis-Skotte.

Bager J. P. Nielsen.

Skoledirektør for Frederiksberg kommunale Skolevæsen:

Cand. theol. F. C. J. Thorbjørnsen.

Skoledirektørens Kontor er Mynstersvej 5, Kontortid 10—2.

Skolevæsenet.

Børnetallet. Efter Uddrag af de Skolelister, som ledsager Mandtalslisterne, udgjorde det samlede Antal Børn i skolepligtig Alder i Frederiksberg Kommune den 31. December 1915: **11 751.**

Heraf undervistes:

i Skoler i København	1 005	(427	Dr. og	578	P.)
i Kommuneskoler paa Frederiksberg	8 131	(4 078	» »	4 053	»)
i anerk. Privatskoler paa —	2 463	(1 300	» »	1 163	»)
i Hjemmene og paa lignende Maade	144	(66	» »	78	»)
uden Undervisning var	8	(6	» »	2	»)

Disse sidste var alle syge.

I de sidste Aar har Kommunens samlede Antal Børn i skolepligtig Alder fordelt sig saaledes:

	Skoler i København	Kommuneskolerne paa Frederiksberg	Anerkendte Privatskoler paa Frederiksberg	Undervisning i Hjemmene og paa lignende Maade	Uden Undervisning	I alt
31. Dec. 1909	1389	7951	2849	142	14	12345
— 1910	1393	8176	2718	170	14	12471
— 1911	1300	8341	2565	161	8	12375
— 1912	1153	8386	2490	131	10	12170
— 1913	1092	8267	2546	147	15	12067
— 1914	906	8142	2500	106	3	11657
— 1915	1005	8131	2463	144	8	11751

Procentvis:

	Skoler i København	Kommuneskolerne paa Frederiksberg	Anerkendte Privatskoler paa Frederiksberg	Undervisning i Hjemmene og paa lignende Maade	Uden Undervisning	I alt
31. Dec. 1909	11,3	64,4	23,1	1,1	0,1	
— 1910	11,1	65,5	21,9	1,4	0,1	
— 1911	10,5	67,4	20,7	1,3	0,1	
— 1912	9,5	68,9	20,4	1,1	0,1	
— 1913	9,1	68,5	21,1	1,2	0,1	
— 1914	7,77	69,85	21,44	0,91	0,03	
— 1915	8,55	69,19	20,96	1,23	0,07	

Elevantallet. Foruden de 8 131 Børn i skolepligtig Alder fandtes der den 31. December 1915 endvidere i Kommuneskolerne 250 Børn under 7 Aar, 401 over skolepligtig Alder og 360 fra København, i alt 9 142. (Omvendt søgtes de københavnske Kommuneskoler af 457 Børn, som var hjemmehørende paa Frederiksberg). I Gennemsnit har der i afvigte Sommerhalvaar været 9 235 og i Vinterhalvaaret 9 113 Børn i Kommuneskolerne.

Elevantallet stillede sig i de foregaaende Aar saaledes

	Elevner hjemmehørende paa Frederiksberg			Elevner hjemmehørende i København	I alt	Elevner, hjemmehørende paa Frederiksberg, i københavnske Kommuneskoler
	over skolepligtig Alder	i skolepligtig Alder	under skolepligtig Alder			
31. Dec. 1909	166	7951	338	265	8720	589
— 1910	236	8176	360	292	9064	600
— 1911	319	8341	286	340	9286	541
— 1912	358	8386	260	382	9386	440
— 1913	337	8267	329	389	9322	528
— 1914	346	8142	330	360	9178	418
— 1915	401	8131	250	360	9142	457

Af- og Tilgangen ved de enkelte Skoler har været følgende:

(Se omstaaende Tabel).

Efter Hovedaarsagerne til Af- og Tilgangen stiller denne sig saaledes:

Tilgang ved Skoleaarets Begyndelse	Afgang ved Skoleaarets Slutning	Overskud
1 167	1 128	+ 39
Tilgang fra andre Skoler	Afgang til andre Skoler	
658	745	+ 87

Den samlede Nedgang i Elevantallet bliver herefter 48.

	Børnetal d. 1. April 1915	Tilgang					Afgang					Børnetal d. 31. Marts 1916	Børnetal i Gennemsnit af Aaret	
		Fra Hjemmet	Fra off. Skoler paa Frdbg.	Fra andre off. Skoler	Fra priv. Skoler	I alt	Til off. Skoler paa Frdbg.	Til andre off. Skoler	Til priv. Skoler	Udskr. ved Slutn. af skolepl. Alder	Døde			I alt
Skolen paa Howitzvej	942	120	27	132	5	284	60	126	11	116	2	315	911	913
Skolen paa Niels Ebbesensvej . .	986	131	53	86	12	282	65	90	19	124	1	299	969	986
Skolen paa Godthaabsvej	917	99	81	57	3	240	43	45	7	123	1	219	938	934
Skolen paa Fuglevangsvej	807	59	78	27	12	176	54	34	13	90		191	792	812
Skolen paa Nye-landsvej	1055	163	64	55	7	289	65	77	4	108	1	255	1089	1088
Skolen paa Solbjærgvej	1137	135	49	62	5	251	55	69	14	140	2	280	1108	1129
Skolen paa Lollandsvej	939	149	55	47		251	71	61	4	132	1	269	921	928
Skolen paa Duevej	1230	186	49	86	7	328	41	81	8	165	2	297	1261	1275
Skolen paa la Cours Vej	1134	125	58	37	18	238	60	66	16	119	1	262	1110	1107
	9147	1167	514	589	69	2339	514	649	96	1117	11	2387	9099	9172

Til Sammenligning med de foregaaende Aar anføres nedenstaaende Oversigt:

	Børnetal den 1. April	Tilgang ved Skolealderens Begyndelse	Afgang ved Skolealderens Slutning	Tilgang fra andre Skoler	Afgang til andre Skoler	Overskud	Børnetal den 31. Marts	Børnetal i Gennemsnit af Aaret
1909—10	8303	1314	919	632	616	411	8714	8676
1910—11	8714	1384	1029	685	731	309	9023	9005
1911—12	9023	1291	932	665	794	230	9253	9268
1912—13	9253	1265	1042	540	697	66	9319	9378
1913—14	9319	1245	1075	542	757	45	9274	9352
1914—15	9274	1196	1204	607	726	127	9147	9211
1915—16	9147	1167	1128	658	745	48	9099	9171

Skolebygningerne. Foruden de sædvanlige Vedligeholdelsesarbejder er ved Skolebygningerne i Aarets Løb foretaget følgende Byggearbejder:

1. Godthaabsvejs Skole er ved en gennemgribende Ombygning udvidet og forsynet med forskellige Specialklasser samt med Varme- og Ventilationsanlæg og elektrisk Lys. Der er saaledes tilkommet 4 Klasseværelser og indrettet tidssvarende Lokaler til Undervisning i Tegning, Sløjd, Naturfag, etc. samt Rum for Samlinger og Arkiv. Endvidere er opnaaet rummelige Værelser for Lærere og Lærerinder og i Bygningens Kælderetage er indrettet Skolebade. I Filialbygningen er foretaget forskellige større Ombygninger til den ny Kedelinstallation og indrettet Spiselokaler i Kælderen.

Bevillingen paa i alt 103 272 Kr. blev givet den 29. April 1915, og Ministeriets Approbation indløb den 5. Maj 1915. Da Arbejdet delvis blev udført, medens Skolen benyttedes, blev Gymnastiksalene benyttet som Klasselokaler, og der blev i Sommerferien arbejdet med saa stor Kraft, som de vanskelige Arbejdsforhold tillod. Det lykkedes dog ikke at faa Ombygningerne helt færdige til Brug før den 1. Oktober.

2. Skolebygning for Undervisning af tuberkuløse Børn er opført paa en Grund ved Theodorpsvej umiddelbart op ad Hospitalet. Bygningen er udført i Sterilkonstruktion og indrettet med et Børneantal af 16 for Øje. I Tilbygningen er en Liggehal udført af Træ.

Bevillingen paa 8 070 Kr. blev givet den 8. Februar 1915, og Ministeriets Approbation indløb den 29. April 1915, hvorefter Opførelsen paabegyndtes og fuldførtes saaledes, at Skolen kunde tages i Brug i Efteraaret 1915.

3. I la Coursvejs Skoles Midterfløj er med Adgang fra Forbindelsesgangen til Gymnastiksalen indrettet et W. C. til Brug for Lærerinder. Til dette Arbejde blev bevilget 490 Kr.

Klasse- og Timetal samt Børnetal pr. Klasse. Antal af Klasser og Undervisningstimer ved de enkelte Skoler var følgende:

(Se omstaaende Tabel.)

Skolen paa	Sommerhalvaaret						Vinterhalvaaret								
	Klasser						Frivillige Sprogtimer	I alt Timer	Klasser						
	a 36 T.	a 33 T.	a 30 T.	a 27 T.	a 24 T.	a 21 T.			a 36 T.	a 33 T.	a 30 T.	a 27 T.	a 24 T.	a 21 T.	
Howitzvej	11	12	4	6	4	12	1079	11	11	4	6	5	12	1062	
Niels Ebbesensvej	9	16		5	3	15	975	9	15		5	4	15	966	
Godthaabsvej	12	7	10	3	2	9	1086	12	7	10	3	3	9	1107	
Fuglevangsvej	14	7	7	2	2	12	1047	14	7	7	2	2	12	1047	
Nyelandsvej	11	17		5	4	21	1098	11	17		5	5	21	1119	
Solbjærgvej	11	22		5	3	27	1233	11	21		5	4	27	1224	
Lollandsvej	11	15		5	3	15	1011	11	14		5	5	15	1023	
Duevej	12	22		7	4	24	1332	12	20		7	6	24	1314	
la Coursevej	13	8	12		4	2	1245	13	8	12		4	4	15	1287
	39 87 133 4 42 27						10098	39 87 127 4 42 38						10149	
	332 Kl.							337 Kl.							

Altsaa har hver Klasse i Sommerhalvaaret faaet 30,4 Timers ugentlig Undervisning i Gennemsnit og i Vinterhalvaaret 30,1 Timer.

Børnetallet pr. Klasse var i Gennemsnit for Sommerhalvaaret 27,7 og for Vinterhalvaaret 27,0.

I Klasser for svagt begavede Elever undervistes:

	1. April 1915	Tilgang	Afgang	31. Marts 1916
i Værneklasserne	37	22	12	47
i Hjælpeklasserne	118	60	36	142

Skolevæsenet har betalt for Undervisning af 2 Børn i Aandsvageanstalten paa Gl. Bakkehus, for 2 Børns Undervisning hos en af Skolen antagen Lærerinde samt for Undervisning af 5 tungt hørende Børn i Abnormskoler. Paa Statens Institut for talelidende har 6 Børn gennemgaaet et Helbredelseskursus for Stammen.

Elevantallets Fordeling mellem de enkelte Klasser stillede sig saaledes ved Midten af Skoleaaret:

Realklassen	74	0,8 pCt.
4. Mellemskoleklasse . .	146	1,6 —
8. Klasse	228	2,5 —
3. Mellemskoleklasse . .	253	2,7 —
7. Klasse	930	10,0 —
2. Mellemskoleklasse . .	216	2,3 —
6. Klasse	1 030	11,1 —
1. Mellemskoleklasse . .	216	2,3 —
5. Klasse	1 236	13,3 —
4. —	1 228	13,2 —
3. —	1 239	13,4 —
2. —	1 380	14,9 —
1. —	898	9,7 —
Hjælpeklasser	147	1,6 —
Værneklasser	52	0,6 —

Det Antal Børn, som forlod Skolen efter Slutningen af den skolepligtige Alder, blev udskrevet fra følgende Klasser:

Realklassen	5,3 pCt.
4. Mellemskoleklasse	5,7 —
3. —	4,7 —
2. —	0,5 —
Afgangsklasse (7. og 8. Klasse)	64,3 —
6. Klasse	13,8 —
5. —	4,3 —
Hjælpe- og Værneklasse	1,4 —

Undervisningsforhold. Til *Realeksamen* indstilledes 74 Elever, der alle bestod. Gennemsnitskarakteren var 5,25 (højeste Pointsantal 6,00 naaedes af 1 Elev).

Til *Mellemskoleeksamen* indstilledes 139 Elever, der alle bestod, 138 ved Skolerne med Gennemsnitskarakteren 5,23 og 1 (paa Grund af Sygdom) ved Universitetet. Af disse Elever afsluttede 28 deres Skolegang med Mellemskoleeksamen. De øvrige fordeltes saaledes, at 21 Elever optoges i de forenede Skolers Gymnasium, medens der for 90 oprettedes 4 Realklasser ved Kommuneskolerne.

Til *Optagelsesprøven til 1. Mellemskoleklasse* indstillede sig i Januar 1916 369 Elever (221 Dreng og 148 Piger), hvoraf 2 Dreng

fra Privatskolerne; 109 Elever (68 Drengene og 41 Piger) bestod ikke Optagelsesprøven; de øvrige 260 Elever (153 Drengene og 107 Piger) fordeltes i 10 Klasser. (Skolerne paa Fuglevangsvej og Godthaabsvej, hver 3. Klasser, Skolen paa la Cours Vej, 4 Klasser).

I 1915 bestod 6 fra Kommuneskolerne til de private Gymnasier overflyttede Elever Studentereksamen med Gennemsnitskarakter 5,13. (I Følge de for Kommunens Tilskud til de private Skoler gældende Bestemmelser skal disse Skoler optage i Gymnasieklasserne de Elever, som Skolekommissionen efter derom fremsat Ønske vedtager at overflytte. Den 31. Marts 1916 fandtes i de private Skolers Gymnasieklasser 56 saaledes overflyttede Elever).

Fra *det kommunale Præliminærkursus*, der oprettedes i August 1908 og staaar aabent for alle i Kommunen hjemmehørende unge Mennesker under 17 Aar, som har haft Bolig her mindst 2 Aar og bestaar Adgangsprøven (i Dansk og Regning), har i alt 211 Elever bestaaet *Almindelig Forberedelseseksamen* (Præliminæreksamen).

Kursuset, ved hvilket der under Ledelse af Overlærer Chr. Jacobsen (fra 1. Oktober 1915 Overlærer J. Mathiesen) underviser 24 Lærere og Lærerinder, har Lokaler i Skolen paa Godthaabsvej, og Undervisningen finder Sted fra Kl. 2 til Kl. 7 Eftm. Det har i det forløbne Skoleaar haft 2 Hold Elever, fordelt i 4 Klasser.

Af Hold I, som begyndte sin Undervisning i April 1914, indstilledes 35 Elever til Eksamen i Marts 1916. De bestod alle med et Gennemsnit af 96,7 Points. (Til at bestaae fordres 65 Points). Eksamen afholdtes paa Skolen. Kursusets Lærere eksaminerede, medens Karakteren i hvert enkelt Fag blev givet af 2 Censorer fra Eksamenskommissionen.

Hold II oprettedes i April 1915 med et Antal 55 Elever, af hvilke 2 senere udgik, begge paa Grund af Svagelighed.

Ved Aarets Slutning var Elevantallet i alt 88 (Hold I 35, Hold II 53).

Udgiften udgjorde i

1910—11	12 639 Kr. 71 O.
1911—12	12 469 — 14 —

1912—13	14 700 Kr. 50 Ø.
1913—14	12 853 — 36 —
1914—15	13 785 — 68 —
1915—16	13 890 — 64 —

De kommunale Fortsættelseskursus for unge Mænd og Kvinder indtil 22 Aars Alderen havde i Vinterhalvaaret 1915—16 deres 16de Undervisningsaar. Ialt meldte sig 668 Elever, 112 Mænd og 556 Kvinder (mod henholdsvis 842, 498 og 626 de tre nærmest foregaaende Aar), heraf 3 Mænd og 61 Kvinder til Dagkursus. Af de anmeldte undlod 34 at møde, saa at Undervisningen begyndte med 634 (mod 781, 488 og 596 de nærmest foregaaende Aar), 117 Mænd og 517 Kvinder, der fordeltes saaledes paa 35 Hold: A. *Dagkursus* Almindeligt Kursus i Dansk, Skrivning og Regning 2 (blandet), Kjolesyning 2 og kvindelig Husgerning 2 Hold. B. *Aftenkursus* Almindeligt Kursus i Dansk, Regning og Skrivning 6 (2 for Mænd, 3 for Kvinder, og 1 blandet), Tysk 2 (blandet), Engelsk 4 (blandet), Stenografi 1 (blandet), Bogføring 2 (blandet), Kjolesyning 5 og kvindelig Husgerning 9 Hold.

I Sprog og til Dels Husgerning blev de viderekomne skilt fra Begynderne. Til Husgerning og Kjolesyning mødte Eleverne 2 Gange om Ugen, til de andre Hold 3 Gange. For disse var Undervisningsdagene 64. Af de 41 Lærere og Lærerinder, der meddelte Undervisningen, havde 20 Ansættelse ved Kommunens Skolevæsen. Overlærer H. Hyge og Lærer K. Andersen Kjær fungerede fremdeles som tilsynsførende.

Elevantallet er stadig nedadgaaende i Vinterens Løb, saa at det ved Undervisningens Begyndelse og ved Slutningen af hver af de 6 Maaneder udgjorde:

i 1911—12 . . .	567	551	530	504	456	404	368
1912—13 . . .	596	591	573	549	518	475	454
1913—14 . . .	488	486	463	437	411	373	361
1914—15 . . .	781	781	744	708	636	567	543
1915—16 . . .	634	634	611	582	534	493	478

Afgangen, som i 1915—16 udgjorde c. 25 pCt. af det Antal, hvormed Undervisningen virkelig begyndte (mod 31, 26 og

24 pCt. de nærmest foregaaende Aar), varierede paa de enkelte Hold mellem 11 og 36 pCt. Skolebesøget stillede sig omtrent som Aaret forud. Nedenstaaende Oversigt viser Forsømmelserne i de 5 sidste Aar i pCt. af Skoledagene:

	Mænd		Kvinder	
	i alt	efter Fradrag af Sygdom	i alt	efter Fradrag af Sygdom
1911—12	10,8	6,6	11,6	5,2
1912—13	12,5	5,4	12,0	4,8
1913—14	11,4	6,7	9,2	4,0
1914—15	11,2	6,2	10,1	4,7
1915—16	10,8	6,1	10,0	4,5

I Indskrivningspenge har Eleverne indbetalt 1 738 Kr.

Skolens Udgift udgjorde:

	i alt	efter Fradrag af Skolepengene
i 1911—12 . . .	12 555 Kr. 26 Ø.	10 989 Kr. 26 Ø.
1912—13 . . .	12 714 — 88 —	11 049 — 88 —
1913—14 . . .	11 634 — 83 —	10 224 — 83 —
1914—15 . . .	18 267 — 21 —	16 230 — 21 —
1915—16 . . .	14 343 — 48 —	12 605 — 48 —

Skolevæsenets Udgift nedsattes endvidere med følgende Bidrag fra Staten 797 Kr. 06 Ø. til Dagskoler og 400 Kr. til Aftenskoler.

Den af Kommunen stottede *tekniske Skole* for Haandværkslærlinge og -svende, som har Lokaler i Howitzvejens Skole og i de Classenske Boligers Asylbygning, havde 372 Elever. Skolens Indtægter var: Skolepenge 3 261 Kr., Statstilskud til Driften 6 800 Kr., til Afholdelse af Foredrag 300 Kr. og til Fripladser og Understøttelse til 3 uformuende Elevers Uddannelse paa Dagskolen for Malere 240 Kr., Kommunens Tilskud 2 100 Kr. (samt gratis Lokaler, Belysning og for Aftenskolens Vedkommende Brændsel), Tilskud fra Amtsskolefonden 250 Kr., fra »Det Rejersenske Fond« 200 Kr. og »De Spannørske Legater« 300 Kr. (til Fripladser). Forsømmelserne udgjorde 3,9 pCt., heraf paa Grund af Sygdom 2,7 pCt.

Fra *Børnenes Bogsamlinger*, der ved Aarets Slutning tilsammen tæller 11 612 Bind, er der sket 30 153 Udlaan til 3 631 Børn. Disse har bidraget 539 Kr. 59 Ø. Kommunen 1 350 Kr.

Skolebesøget.

Skoleforsømmelserne, fordelte paa hele Børnetallet og beregnede i Procent af de skolepligtige Dage, har udgjort:

	I alt	efter Fradrag af Sygdom
Skolen paa Howitzvej	5,4	0,6
— » Niels Ebbesens Vej . .	5,3	0,3
— » Godthaabsvej	4,7	0,3
— » Fuglevangsvej	4,5	0,3
— » Nylandsvej	5,4	0,2
— » Solbjærgvej	5,5	0,2
— » Lollandsvej	4,5	0,3
— » Duevej	4,7	0,4
— » la Cours Vej	5,6	0,4

I Skolebøder idømtes 162 Kr. 81 Ø. for 304 Dages Forsømmelser af 36 Børn. Af Bøderne blev 68 Kr. 67 Ø. betalt.

Af de *Legater*, der er knyttet til Kommuneskolerne, har 2 Drengene faaet Justitsraad D. Priemes og Hustrus Skolelegat (100 Kr.), 1 Pige Docent N. J. Fjords Legat (42 Kr.), 1 Dreng Enkefru P. M. Schulstads Legat (35 Kr.) samt 3 Drengene og 1 Pige Fabrikant C. A. Fejlberg og Hustrus Skolelegat (150 Kr. til Deling).

Følgende Oversigt viser Antallet og Fordelingen af de Skolebørn, som den 1. Maj var sysselsatte ved *erhvervsmæssigt Arbejde* uden for Hjemmet. Børn fra Mellemskoleklasser og Realklasser er ikke medtaget. Den nye Ordning af Skoletiden, der traadte i Kraft 1. April 1911, gør det stadig vanskeligere for Børn at have erhvervsmæssigt Arbejde.

	Antal Skolebørn				I Procent af Børnetallet						Ved Mælkeforsyninger var beskæftiget		
	Fabrikarbejde		Byærinder og lign.		I alt		Fabrikarbejde		Byærinder og lign.			I alt	
	D.	P.	D.	P.	D.	P.	D.	P.	D.	P.		D.	P.
1910 . . .	43	40	631	255	674	295	1,3	1,2	18,3	7,1	19,6	8,3	83
1911 . . .	28	19	410	243	468	262	0,7	0,4	10,3	5,6	11,0	6,0	25
1912 . . .	29	12	485	211	514	223	0,7	0,3	11,4	4,6	12,1	4,9	25
1913 . . .	29	21	486	194	515	215	0,7	0,5	11,3	4,5	12,0	5,0	31
1914 . . .	21		488	196	509	196	0,5		11,5	4,7	12,0	4,7	24
1915 . . .	9		491	189	500	189	0,2		11,8	4,5	12,0	4,5	11
1916 . . .	13	3	518	190	531	193	0,3	0,1	12,4	4,4	12,7	4,5	7

Børnenes Opførsel giver Anledning til følgende Bemærkninger:

Der *bortsendtes* i Løbet af Aaret 18 Børn (mod 23 forrige Aar), nemlig 1 af Skolekommissionen (Lov 14. April 1905, § 2), 10 af Værgeraadene, 1 af Foreninger og 6 af Fattigvæsenet, 10 af dem havde udvist daarlig Opførsel, de andre bortsendtes særlig paa Grund af uheldige Forhold i Hjemmet. For Retten tiltaltes 8 Børn (8 forrige Aar), og til Værgeraad og Dommer blev der afgivet 58 Erklæringer (mod 39 Aaret før).

Sundhedsforhold m. m. I de 8 *Badeanstalter* blev der tilsammen givet 81810 tempererede Brusebade til Børn fra alle 9 Skoler. Af Drengeklaserne har i de enkelte Skoler fra 89,4 til 96,1 pCt. og af Pigeklaserne fra 77,6 til 94 pCt. af de tilstedeværende Børn benyttet Skolernes Badeanstalter. I Gennemsnit har hvert af de badende Børn faaet 13 Bade i Aarets Løb. Badningen besørgedes ved 2 Badekonere, 1 Bademester og 3 Skolebetjente.

Bespisningen af trængende Skolebørn med Middagsmad i Vintermaanederne fandt ligesom Aaret forud Sted alle 6 Søgnedage om Ugen og varede med Støtte af Kommunen i Henhold til Dyrtidsloven af 22. Decbr. 1915 fra den 1. December til den 31. Maj, begge Dage medregnede. Børnene bispistes hveranden Dag med varm Mad, hveranden med kogt Mælk, Kryddertvebakker og Smørbrød. I alt bispistes:

i Vinteren 1909—10 . .	1 663 Børn i	85 Dage med	140 110 Portioner
— 1910—11 . .	1 610	— i 81	— » 131 938 —
— 1911—12 . .	1 647	— i 76	— » 125 932 —
— 1912—13 . .	1 695	— i 70	— » 119 490 —
— 1913—14 . .	1 489	— i 83	— » 123 962 —
— 1914—15 . .	1 625	— i 104	— » 170 090 —
— 1915—16 . .	2 730	— i 131	— » 300 000 —

Det Antal Børn her i Kommunen, som ved Indrømmelse fra Befordringsautoriteterne fik *fri Rejse med Jærnbaner og Dampskibe* til Udflugter i Sommerferien 1915, udgjorde 4 306 mod 4 323 Aaret forud. Lærerforeningen anbragte i alt 920 Børn, deraf 288 (78 Dreng og 210 Piger) i private Hjem, 101 svagelige Børn i en »Junikoloni« paa Højstrup, 91 Dreng og 37 Piger paa Klank Højskole, 37 Dreng og 403 (200 Dreng og 203 Piger) i 4 Feriekolonier,

hver med 3 Ugers Ophold i Foreningens 2 Feriehjem i Kongsøre og Højstrup.

I Antallet af de ferierejsende Børn var indbefattet 260 kirtelsyge Børn, der anbragtes paa *Sanatoriet ved Høve*. I Maj 1915 havde Skolelægen undersøgt 310 Børn, der som kirtelsvage ønskedes anbragte paa Sanatoriet, men flere af disse Børn frembød dog slet ingen eller kun ganske ubetydelige Symptomer paa Kirtelsyge, saa at de disponible Pladser var tilstrækkelige til at skaffe alle dem Sanatorieophold, der for Alvor trængte dertil.

Opholdet paa Sanatoriet, der for Drengene strakte sig over Tidsrummet 1. Juni—12. Juli og for Pigerne 20. Juli—30. August, havde som sædvanlig den heldigste Virkning paa Børnene, der rejste hjem med en Vægtforøgelse, som for Pigernes Vedkommende gennemsnitlig androg 1,79 kg, for Drengenes 1,17 kg. Kun en Pige, der led af Cardialgi og var paa Diæt, tabte 2,9 kg.

Sundhedstilstanden var tilfredsstillende. Der optraadte kun nogle faa Tilfælde af simpel Halsbetændelse blandt Pigerne og blandt Drengene 1 Tilfælde af Faaresyge, der isoleredes paa Nykøbing Sygehus og ikke smittede videre.

Et Regulativ er udarbejdet for Behandling af smitsomme Sygdomme paa Sanatoriet. (Se Side 29).

Læge H. J. Hansen, der har ført Lægetilsyn med Sanatoriet siden dets Oprettelse, fratraadte i indeværende Aar paa Grund af Fortflyttelse til København.

Undervisning af tuberkuløse Børn.

I Henhold til Lov af 14. April 1905 § 10 har man ved Frederiksberg Skolevæsen ladet Børn, som lider af smittefarlig Tuberkulose, nyde særlig Undervisning. Denne foregik i Begyndelsen i et Lokale i den gamle Hospitalsbygning, senere i Classenske Boliger, og Staten har ifølge oven nævnte Lov til denne Særundervisning bidraget $\frac{3}{4}$ af Driftsudgifterne. Af Komitéen for Skolebørns Bespising paa Frederiksberg har hvert Barn daglig til den medbragte Frokost faaet $\frac{1}{2}$ Pot sød Mælk.

I Oktober 1914 forelagde Skolekommissionen Kommunalbestyrelsen Forslag om Indretning af en særlig Skolebygning for tuberkuløse Børn paa Frederiksberg Hospitals Grund. De fornødne Midler blev efter forudgaaende Forhandlinger i Hospitalsudvalg, Skolebyg-

ningsudvalg og Budgetudvalg bevilget af Kommunalbestyrelsen den 8. Februar 1915, og Skolen blev taget i Brug den 15. September s. A. (Høstblomstdagen).

Skolen, der er opført i Sterilkonstruktion (Jensen & Schumacher) i umiddelbar Nærhed af Frederiksberg Hospital, rummer en Klasse med indstillelige Enmandsborde til 16 Børn, Førstue, Anretterrum og W. C. samt en Liggehal med Liggestole, hvor Børnene iført Overtrækskapper og indpakket i Tæpper daglig kan hvile ca. 1 Time. Ventilationen er udført med Friskluftstilførsel direkte fra det frie til Ovnkammeret, og Udsugning af den forbrugte Luft sker ved et muret Udsugningsrør, der er ført op over Taget. Til Bygningen hører et delvis beplantet Areal, Smaahaver til Børnene, gruset Legeplads og et Brændeskur.

Børnene, der er under Lægetilsyn af Overlæge ved Frederiksberg Hospitals Tuberkuloseafdeling Dr. med. G. E. Permin, behandles efter følgende Plan.

Vinterplan.

- Kl. 9 — 9⁴⁵ Undervisning.
 » 9⁴⁵—10¹⁵ Frokost ($1\frac{1}{2}$ Pot sød Mælk til hvert Barn leveres fra Hospitalet).
 » 10¹⁵—11 Undervisning.
 » 11 —12 Spadseretur.
 » 12 —1¹⁵ Hvile (absolut Ro).
 » 1¹⁵—2 Undervisning.
 » 2 —3 Middag (2 Retter varm Mad, som leveres fra Hospitalet).
 » 3 —3³⁰ à 4 Friluftsbeskæftigelse.

Sommerplan.

- Kl. 9 — 9⁴⁵ Undervisning.
 » 9⁴⁵—10¹⁵ Frokost (Mælk fra Hospitalet).
 » 10¹⁵—11 Undervisning.
 » 11 —12³⁰ Spadseretur.
 » 12³⁰—2 Hvile (absolut Ro).
 » 2 —3 Middag (Mad fra Hospitalet).
 » 3 —3⁴⁵ Undervisning.
 » 3⁴⁵—5 à 6 Friluftsbeskæftigelse.

Badning af Børnene, Desinfektion af Spyttflasker m. v. foregaar paa Hospitalet.

I Slutningen af Skoleaaret fandtes i Klassen 10 Elever.

Børnene undervises af en til dette Formaal særlig antaget Lærerinde, Frk. J. Frederiksen.

Den *Undervisning af syge Børn paa Hospitalet*, der har fundet Sted ved en af Skolens Læreriuder siden 1901, har i sidste Aar omfattet 28 Børn.

Indtægterne af Skolevæsenets særlige Fond, der bestaar af Skolebøder og Renter af Fondens Kapital, er anvendt til at støtte *Skolerejser* med de ældste Klasser. Der foretoges Udflugter til Helsingør, Hillerød, Roskilde, Fredensborg, Jægerspris, Sorø, Bornholm, Kullen og Lybæk med 1 459 Børn, 39 almindelige Klasser og 22 Mellem-skoleklasser. Af de første rejste 945 af 1 073 Børn eller 88 pCt., i Mellem-skoleklasserne 514 af 531 Børn eller 97 pCt. Skolevæsenets Tilskud var 380 Kr. 21 Ø., hvilket i Gennemsnit bliver 6 Kr. 23 Ø. pr. Klasse og 26,3 Ø. pr. Barn.

Skolelægerne har ifølge den af dem udarbejdede udførlige Beretning*) virket efter i alt væsentligt samme Arbejdsplan, som er fulgt i de foregaaende Aar.

For Børnene i de i Aarets Løb nyoprettede 1. Klasser er udfærdiget Helbredskort paa Grundlag af Lægeundersøgelse paa Skolen og et af Hjemmene besvaret Spørgeskema, og det samme er søgt gennemført for alle de Børn, der i Aarets Løb er nyindskrevet i ældre allerede med Helbredskort forsynede Klasser.

Medens Helbredstilstanden hos ca. 43 pCt. af de i 1. Klasserne nyindskrevne Børn ikke gav Anledning til nogen Bemærkning, frembød de øvrige ca. 57 pCt. forskellige Skrøbeligheder. Da alle nævneværdige Svagheder undtagen netop Tandlidelser er medregnet, maa Tallet paa svagelige Børn blive ret stort, men betyder i Virkeligheden ikke nogen foruroligende Sygelighed. For 158 Børns (80 Dreng og 78 Piger) Vedkommende var imidlertid de forefundne Svagheder af saadan Art, at en særlig Overvaagen fra Skolelægens Side — i alle Tilfælde i de første Skoleaar — kunde være af Betydning. Ved Paategning paa Helbredskortet er Lærerpersonalets Opmærksomhed særlig bleven henledet paa disse Børn, og der er truffet Foranstaltning til, at de regelmæssigt et Par Gange aarligt

*) Uddrag heraf Side 24.

bliver fremstillet for Skolelægen, selv om de ikke i Øjeblikket frembyder særlige Sygdomstegn.

Skolelægerne har som sædvanlig haft fast Træffetid en Gang ugentlig paa hver Skole, og ved disse Lejligheder er 869 Børn henvist til dem af Lærerpersonalet. 594 Sygdomstilfælde hos disse Børn henvistes til Lægebehandling, 545 skriftlig paa de sædvanlige Blanketter, af hvilke dog kun 160 (29,4 pCt.) returneredes med Paategning fra den behandlende Læge.

*Skoletundklinikken**) har fra 1. April 1915 til 31. Marts 1916 haft 238 Arbejdsdage. Af de 3 040 Børn, der den 1. April 1915 havde modtaget Behandling (1 944 mod Betaling, 1 096 gratis) overgik 2 639 til fortsat Behandling (2 583 til Behandling mod Betaling og 56 som Oversiddere i 1. Klasserne til gratis Behandling), medens 401 (13,19 pCt.) ikke ønskede Behandling mod Betaling. 1 731 Børn havde efter Bestemmelserne Ret til gratis Behandling, heraf blev 1 129 udskrevet til Behandling, medens Nægtelsernes Antal var 602 (34,77 pCt.).

Til Sammenligning anføres:

	Ret til gratis Behandling	Af disse nægtede
$^{21}_{12}$ 1910— $^{31}_{3}$ 1912	3 191	1 128 (35,4 pCt.)
$^{1}_{4}$ 1912— $^{31}_{3}$ 1913	1 491	482 (32,3 —)
$^{1}_{4}$ 1913— $^{31}_{4}$ 1914	1 635	599 (36,6 —)
$^{1}_{4}$ 1914— $^{31}_{3}$ 1915	1 765	588 (33,3 —)
$^{1}_{4}$ 1915— $^{31}_{3}$ 1916	1 129	602 (34,8 —)
	Ret til fortsat Behandling	Af disse nægtede
$^{1}_{4}$ 1912	1 878	562 (29,9 pCt.)
$^{1}_{4}$ 1913	2 099	354 (16,9 —)
$^{1}_{4}$ 1914	2 527	291 (11,5 —)
$^{1}_{4}$ 1915	3 040	401 (13,2 —)
$^{1}_{4}$ 1916	3 386	516 (15,3 —)

I de behandlede Klasser var 3 754 Børn, hvoraf 1 129 ikke betalende og 2 625 betalende indskrevet til Behandling. Der er behandlet 3 624 Børn (2 589 betalingspligtige og 1 035 ikke betalende). og Antallet af Behandlingerne har, idet Tallene i Parentes angiver Antallet af henholdsvis for de betalingspligtige og for de gratis behand-

*) Se Side 34.

lede, været 9 080 (3 947 + 5 133), nemlig 4 226 (2 268 + 1 958) Tandfyldninger, 3 287 (958 + 2 329) Udtrækninger af Mælketænder, 81 (20 + 61) Udtrækninger af blivende Tænder, 181 (138 + 43) Tandrensninger, 700 (290 + 410) Rodbehandlinger og 605 (273 + 332) andre Behandlinger. Det samlede Antal Behandlinger fra December 1910 til 31. Marts 1916 har været (A betegner Antallet for de betalingspligtige Børn, B Antallet for de ikke betalingspligtige):

	A	B	ialt
Tandfyldninger	7 203	11 000	18 203
Udtrækning af Mælketænder	3 156	16 538	19 694
— » blivende Tænder	58	167	225
Tandrensninger	439	229	668
Rodbehandlinger	871	1 642	2 513
Andre Behandlinger	574	1 119	1 693
Behandlinger ialt	12 301	30 695	42 996

Foruden til den systematiske Behandling har Børnene til enhver Tid kunnet møde for at faa afhjulpeth en øjeblikkelig Tandlidelse (»Nødhjælp«), og 63 Børn henvistes til saadan Hjælp. Af de til gratis Behandling indskrevne Børn har kun 35 (3,4 pCt.), vist sig fejlfrie ved første Gennemgang; af de forrige Aar behandlede Børn var 1 032 fejlfrie, idet alle de Børn medregnes, hos hvem ny Caries ikke er optraadt siden sidste Eftersyn.

Da Driftsudgifterne i samme Tidsrum var 6 149 Kr. 73 Ø., har Udgiften pr. Barn været ca. 1 Kr. 69 Ø. og pr. Behandling ca. 66 Ø. 123 Elever har efter derom indgivet Andragende faaet Betalingen eftergivet.

Til Sammenligning anføres, at Udgiften har været

i 1912—13	1 Kr. 76 Ø. pr. Barn	67 Ø. pr. Behandling
i 1913—14	1 — 78 » —	65 » —
i 1914—15	1 — 58 » —	61 » —

Som efterstaaende Oversigt udviser, stod Klinikken ved det nye Skoleaar, 1. April 1916. med 3 386 Børn, der havde Ret til fortsat Behandling, deraf ønskede 2 808 Børn fortsat Behandling mod Betaling, 62 overgik som Oversiddere til gratis Behandling, medens Behandling blev nægtet for 516, heri medregnet de Elever, der ved Slutningen af den skolepligtige Alder blev udskrevet af Skolen.

	1912—13	1913—14	1914—15	1915—16
Antal Børn der havde Ret til gratis Behandling	1491	1635	1765	1731
Behandling nægtedes Indskrevet til Behandling	482	599	588	602
Behandlingstilladelse taget tilbage	1009	1036	1177	1129
Udgaet i Aarets Løb	20	25	19	30
	74	78	62	98
	94	103	81	128
	915	933	1096	1001
Antal Elever, der 1. April overgik til Behandling mod Betaling	1275	1676	2153	2583
Tilkommen i Skoleaaret Indskrevet til Behandling		57	22	42
Behandlingstilladelse taget tilbage	1275	1733	2175	2625
Udgaet i Aarets Løb	10	13	18	6
Slettet paa Grund af Restance	53	97	136	146
	28	29	77	88
	91	139	231	240
	1184	1594	1944	2385
Antal Elever, der følgende 1. April havde Ret til fortsat Behandling	2099	2527	3040	3386
Ikke ønsket fortsat Behandling	354	291	401	516
Overgik til fortsat Behandling	1745	2236	2639	2870
Overgik til Behandling mod Betaling	1676	2153	2583	2808
Overgik som Oversiddere til gratis Behandling	69	83	56	62

Lærerpersonalet har i afvigte Aar undergaaet følgende Forandringer: Lærer H. P. Hansen og Lærerinde M. Overgaard afgik ved Døden; Overlærer Chr. Brodersen og Lærer A. Andersen afskedigedes med Pension; Lærerinderne Frk. O. Jacobsen, Frk. V. Stenstrup og Fru E. Jørgensen fratraadte efter Ansøgning. Til Skoleinspektør ud-

nævntes Lærer L. C. Jacobsen og til Overlærer Lærer J. Berning. 7 Personer fik fast Ansættelse. Der antoges 7 nye Lærere og Lærerinder til Erstatning for afgaaede.

Den 2. April 1916 talte Lærerpersonalet 328 Medlemmer. Af disse var

123 fast ansatte Lærere,
169 — — Lærerinder,
12 Timelærere,
24 Timelærerinder.

Desuden findes der en til Undervisning af tuberkuløse Børn antaget Lærerinde og en fast Vikar ved hver Skole.

Ved Skolevæsenet fungerer der foruden 2 Skolelæger og det ved Tandklinikken ansatte Personale endvidere en Økonoma, 9 Skolebetjente, 1 Bademester, 2 Badekoner og 1 Varmemester.

Lærerpersonalets Tilvækst i de sidste Aar fremgaar af følgende Oversigt:

	Fast ansatte		Timelærerpersonele		I alt		Hovedsum
	Lærere	Lærerinder	Lærere	Lærerinder	Lærere	Lærerinder	
$\frac{3}{4}$ 1910	109	146	17	33	126	179	305
— 1911	117	160	15	23	132	183	315
— 1912	117	163	16	28	133	191	324
— 1913	121	168	13	26	134	194	328
— 1914	122	169	12	25	134	194	328
— 1915	121	169	12	25	133	194	327
— 1916	123	169	12	24	135	193	328

Undervisningen besorgedes saaledes:

	Ugentligt Timetal			
	i Sommerhalvaaret		i Vinterhalvaaret	
	ved Lærere	ved Lærerinder	ved Lærere	ved Lærerinder
1911—12	4 186	5 410	4 277	5 615
1912—13	4 287	5 723	4 301	5 874
1913—14	4 259	5 848	4 234	5 950
1914—15	4 273	5 900	4 266	5 970
1915—16	4 266	5 882	4 270	5 933

Paa Grund af Sygdom blandt Lærerpersonalet har Skolevæsenet afholdt Udgift til Vikariat i følgende Antal Timer (Tallene i Parentes angiver dette Antal udtrykt i Procent af Lærernes og Lærerindernes Timetal).

	For Lærere	For Lærerinder	Ialt
1911—12	6 570 (3,8)	13 701 (6,2)	20 270
1912—13	6 168 (3,6)	13 080 (5,6)	19 248
1913—14	7 963 (4,6)	15 936 (6,7)	23 899
1914—15	5 438 (3,2)	15 220 (6,4)	20 658
1915—16	4 747 (2,8)	15 780 (6,7)	20 527

Af Lærerraadene ved de enkelte Skoler er der afholdt 32 Møder. Med Inspektørerne har Direktøren afholdt 6 Møder.

Der er afholdt 1 fælles Lærerraadsmøde.

Kommunale Rejseunderstøttelser til Lærerpersonalet blev i 1915 tildelt Lærer Orla Nielsen (Sverrig — Sang) og Lærerinde Fru Thora Nørlyng (Norge — Skolekøkkengerning).

Lærerpersonalets Bogsamlinger talte ved Aarets Slutning 3 046 Bind.

Lønningsforhold. Den 2. April 1916 fordelte det faste Lærerpersonele sig saaledes paa de forskellige Lønningstrin:

Skoleinspektørerne

7	à	4 400	Kr.	} foruden Bolig, Lys og Brændsel eller Godtgørelse derfor.
1	»	4 000	—	
1	»	3 600	—	

Overlærerne

9 » 4 200 —

Lærerne

38	»	3 600	—
13	»	3 200	—
14	»	2 800	—
20	»	2 500	—
8	»	2 200	—
10	»	1 900	—
2	»	1 600	—

Overlærerinderne

9 » 3 200 —

Lærerinderne

62	»	2 600	—
25	»	2 400	—

19 »	2 200 Kr.
18 »	2 000 —
23 »	1 800 —
13 »	1 700 —
1 »	1 600 —

Udgifterne til Skolevæsenets Drift har udgjort:

1910—11 . . .	995 328 Kr.	26 Ø.	mod bevilget	969 564 Kr.
1911—12 . . .	1 078 482 —	90 —	— — —	1 045 037 —
1912—13 . . .	1 108 806 —	81 —	— — —	1 086 018 —
1913—14 . . .	1 130 375 —	92 —	— — —	1 133 539 —
1914—15 . . .	1 179 288 —	58 —	— — —	1 161 904 —
1915—16 . . .	1 223 014 —	49 —	— — —	1 178 907 —

Der er i Henhold til Lov 27. Maj 1908 refunderet Kommunen 154 993 Kr. 30 Øre til faste Lærerlønninger, ifølge Lov 29. Marts 1904 7 806 Kr. 60 Øre til Vikarudgifter og efter Tuberkuloseloven af 1. April 1912 2 658 Kr. 68 Øre til den særlige Undervisning af tuberkuløse Børn. Lærerpersonalet har refunderet 1 917 Kr. 20 Øre til Vikarudgifter, og endelig har Staten for kirtelsyge Børns Ophold paa Høve Sanatorium refunderet 9 790 Kr. 20 Øre.

Herved synker Kommunens Udgift til Skolevæsenets Drift i afgivte Aar til 1 045 848 Kr. 51 Øre. Fordeles denne Udgift paa Børnetallet i Kommuneskolerne (efter at man har fradraget Udgiften til Fortsættelsesundervisning og til Amtsskolefonden, som ikke vedrører de skolesøgende Børn), bliver den for hvert Barn 106 Kr. 87 Øre af Kommunen og 18 Kr. 10 Øre af Stat og Skolefond.

Den tilsvarende Udgift udgjorde	pr. Barn	
	af Kommunen	af Stat og Skolefond
1908—09 755 247 Kr. 14 Øre	86 Kr. 83 Øre	14 Kr. 86 Øre
1909—10 822 781 — 17 —	88 — 86 —	15 — 20 —
1910—11 852 154 — 86 —	89 — 23 —	15 — 76 —
1911—12 914 253 — 29 —	93 — 46 —	16 — 62 —
1912—13 946 493 — 77 —	95 — 26 —	17 — 57 —
1913—14 963 238 — 42 —	97 — 96 —	17 — 75 —
1914—15 1 006 787 — 36 —	102 — 44 —	18 — 02 —

Privatskolerne. Ved Slutningen af 1915 fandtes der følgende 29 Privatskoler i Kommunen:

	Antal Elevr		Fra Frederiksberg i skolepligtige Alder	
	Dr.	P.	Dr.	P.
Frederiksberg Gymnasium (L. H. Otterstrøm)				
Hollændervej 5	563		286	
Henrik Madsens Skole, Filippavej 1	318		137	
Schneekloths Skole (J. M. Hertz), Værnedamsvej 13 A	530		229	
Efterslægtsselskabets Skole (H. P. Hansen) Jacob Danefærdsvej 3	314		47	
L. Clausens Realskole, Aaboulevard 21	33		21	
Frederiksberg Realskole (Mich. Iversen og H. T. Physant). Frederiksberg Allé 22	220		80	
H. Gregersens Skole, Ørstedsvvej 65—67	266		138	
Frederiksberg højere Borger- og Realskole (S. Nielsen), Bredegade 6	99		44	
—				
Fru Hedvig Baggers Skole, Aaboulevard 5	12	8		
Frøknene Bernths Skole, Rathsachsvej 7		53		45
Frk. M. Bobergs Skole, Priemesvej 3	11	189		99
Fru M. Clausens Skole, Aaboulevard 21		46		
St. Josephs Søstrenes franske Skole, Frederiksberg Allé 17		260		138
Frk. Kruses Skole (Frk. L. Jensen), Frederiksberg Allé 16		506		232
Frk. S. Milos Skole, Ørstedsvvej 7 B.		158		91
Frk. L. Lerches Skole, Vodrofsvej 56		15		4
Frk. A. Barfods Skole, Amicisvej 19		327		185
Frk. D. Nielsens Skole, Chr. Winthers Vej 3		104		77
Frk. E. Rasmussens Skole, Bille Brahes Vej 8	2	14		13
Frk. J. Sachmanns Skole, Allégade 6		46		38
—				
Billes Forberedelses- og Realskole, Amalievej 20	155	105	72	54
Børnehjemmet Godthaabs Skole, Kongensvej 4	82	8	67	5
Frk. H. Hammers Skole, Jacob Danefærds Vej 12	9	16	5	14
St. Mariæ Skole, Boyesgade 8	97	110	18	47
Frederiksberg Borger- og Realskole (A. Paulsen), Gl. Kongevej 139	86	90	51	52
Frk. Pechúles Skole, Roskildevej 91	3	17	1	1
Frkn. M. og N. Vendts Skole, Vinkelvej 3	16	27	8	14
Johannesskolen, Ørstedsvvej 29	212	96	91	54
Den mosaiske Drengeskole, Johannevej 6	168		5	
	3196	2195	1300	1163

Af de fra Skolelæger og Skoletandlæge til Skolekommissionen indsendte udførlige Beretninger skal følgende anføres:

Skolelægenes Virksomhed.

I Aarets Løb har *Skolelægerne* fulgt den sædvanlige Arbejdsplan.

Om de i 1ste Klasserne nyoptagne Børns tidligere Helbredstilstand og hjemlige Forhold har man søgt at skaffe sig Oplysninger ved til Hjemmene at udsende Spørgeskemaer, der saa godt som alle er blevet fyldestgørende besvaret.

Maaling, Vejning og almindelig Lægeundersøgelse af disse Børn er foretaget i Løbet af de første tre Maaneder efter Optagelsen i Skolen, og der er for dem udfærdiget de sædvanlige Helbredskort. Syns- og Høreprøve er foretaget senere hen i Skoleaaret.

Der er i Aarets Løb af begge Skolelæger undersøgt i alt 1223 i de yngste Klasser optagne Born.

For de hos disse forefundne større og mindre Svagheder er gjort Rede i omstaaende Tabel I. Da alle nævneværdige Svagheder, undtagen netop Tandlidelser, er medregnet, maa Tallet paa de saakaldte »svagelige« Børn nødvendigvis blive ret stort, men betyder i Virkeligheden ikke nogen foruroligende Sygelighed. Kun for et Mindretal af Børnene (80 Dreng og 78 Piger) skønnedes særlig Lægeobservation nødvendig. Disses Helbredskort mærkedes med NB, og Børnene fremstilles saa regelmæssigt et Par Gange aarligt for Skolelægen.

Et ret betydeligt Antal Børn, der i Aarets Løb er nyoptaget i ældre Klasser, har ligeledes faaet udstedt Helbredskort paa Grundlag af et af Hjemmet besvaret Spørgeskema og Skolelægens Undersøgelse.

Til Skolelægenes faste Træffetider paa Skolerne er i alt bleven henvist 869 Born, 9,5 pCt. af Skolernes *samlede Elevantal*.

Hos 53 af disse 869 Børn kunde intet sygeligt paavises, medens de øvrige 816 alle frembød en eller flere Svagheder.

Tabel I
 Sygeligheden hos de i Aaret 1915—16
 i 1ste Klasser nyoptagne Børn

	Dreng	Piger	Ialt
Spinkel Legemsbygning	21	17	38
Mangelfuld Ernæring	59	53	112
Tuberkulose i Lunger			
— i andre Organer		1	1
Kirtelsyge, let	178	186	364
— sværere	14	12	26
Blodmangel	97	114	211
Nervesygdomme	4	6	10
Øjensygdomme	63	42	105
Øre-, Næse- og Svælgsygdomme	134	128	262
Hjertesygdomme	8	4	12
Sygdomme i Aandedrætsorganerne (Tub. undt.)	14	9	23
— i Fordøjelsesorganerne	13	16	39
Holdningsfejl	25	25	50
Deformitet af Brystkassen	17	18	35
Andre Deformiteter	1	3	4
Brok	12	5	17
Andre kirurgiske Sygdomme	2	1	3
Hudsygdomme	7	8	15
Talefejl	23	12	35
Imbecilitet		3	3
Incontinentia urinae & alvi	23	27	50
Andre Svagheder		5	5
Ialt sygelige Tilfælde	715	695	1420
Svagelige Personer	347	355	792
Raske Personer	257	264	521
I alt undersøgt	604	619	1223

Tabel II Udnyttelsen af Skolelægenes Træffetider i Aaret 1915—16	Skolen paa								Ialt	
	Howitzvej	N. Ebbesensvej	Godthaabsvej	Fuglevangsvej	Nyelandsvej	Solbjergvej	Løllandsvej	Duevej		L. a. Coursvej
Skolens samlede Elevantal (Aarets Gennemsnit) . . .	913	986	934	812	1088	1129	928	1275	1107	9172
Henvist til Skolelægen . . .	81	75	80	62	42	188	119	111	111	869
Intet foretaget	7	7	11	9	2	6	9	8	6	65
Afgivet Skøn	2	5	10	5		8	13	21	10	74
Afgivet Raad	15	7	8	11		49	14	10	22	136
Henvist til Lægebehandling	57	56	51	37	40	125	83	72	73	594
Mundtlige Henvisninger . .	2	2	8	5		6	7	6	13	49
Skriftlige —	55	54	43	32	40	119	76	66	60	545
Heraf returnerede	11	21	10	7	5	33	35	21	17	160
Med Diagnose	3	15	6	2	1	5	21	13	7	73

I 74 Tilfælde indskrænkede Skolelægenes Virksomhed sig til Afgivelsen af et eller andet Skøn til Brug for Skolen.

I 65 Tilfælde var der iøvrigt for Skolelægerne intet at foretage, idet Børnene entet slet intet fejlede eller allerede var under Lægebehandling, eller det drejede sig om en eller anden absolut uafhjælpelig Skade eller om en saa ubetydelig Lidelse, at Behandling overhovedet ikke var nødvendig.

I 136 andre Tilfælde var egentlig Lægebehandling overflødig, og et simpelt Husraad tilstrækkeligt.

I 594 Tilfælde var Lægebehandling nødvendig, og Børnene henvistes til at søge denne. I 49 Tilfælde nøjedes man med mundtlig Henvisning; 545 Børn fik Henvisningen skriftlig paa de sædvanlige Blanketter, af hvilke dog kun 160 (29,4 pCt.) returneredes med Paategning fra den behandlende Læge.

Den ovenstaaende tabellariske Oversigt (Tabel II) udviser, hvor-

Tabel III
 Sygdomstilfælde hos **Drenge og Piger**
 henvist til Skolelægerne
 i Aaret 1915—16

	Drenge	Piger
Akute Infektionssygdomme	8	17
Tuberkulose i Lunger		
— i andre Organer	1	1
Kirtelsyge	10	13
Blodmangel	15	35
Nervesygdomme	4	14
Svagt Syn	35	42
Andre Øjensygdomme	49	36
Øre-, Næse- og Svælgsygdomme	61	56
Heraf tunghøre	(22)	(17)
Hjertesygdomme		2
Sygdomme i Aandedrætsorganerne (Tub. undtagen)	11	12
— i Fordøjelsesorganerne	18	30
Holdningsfejl		5
Deformiteter	1	6
Andre kirurgiske Sygdomme	74	37
Hudsygdomme	130	63
Pedikulose		3
Talefejl	1	2
Imbecilitet		1
Incontinentia urinae & alvi	3	1
Andre Svagheder	11	8
I alt Sygdomstilfælde	432	384
Antal syge Personer	432	384
Intet sygeligt paavist hos	31	22
I alt henvist til Skolelægen	463	406

ledes Lægernes Træffetider paa Skolerne er blevet udnyttet, og i Tabel III gøres dels for Drengenes, dels for Pignernes Vedkommende Rede for de forefundne Sygdomstilfældes Art.

Det store Antal Tilfælde af Hudsygdom, der navnlig forefaldt paa Skolen paa Solbjærgvej, skyldes dels nogle Tilfælde af Trichophyli (Ringorm), dels at en Del andre Hudlidelser fremstilledes for Skolelægen af Frygt for, at de kunde være Trichophyli.

I deres Hjem er Skolelægerne kun søgt nogle ganske faa Gange, oftest uden for den dertil fastsatte Træffetid.

Der er af Skolelægerne, ligesom de foregaaende Aar, til ubestemte Tider aflagt Besøg i Klasseværelser og andre Skolelokaler, baade i og udenfor Undervisningstiden og konfereret med Lærerpersonalet om forskellige Forhold Børnene vedrørende. Ligeledes er saavel af Skoledirektøren som af de forskellige Inspektører Skolelægernes Skøn indhentet i flere Tilfælde.

De Børn, der skulde overflyttes til Hjælpe- og Værneklasser, er blevet fremstillet for Skolelægerne, hvis Skon ogsaa særlig ønskedes om disse Børns Ernæringstilstand, for at de eventuelt kunde henvises til fortsat Skolebespisning udover den sædvanlige Tid.

I Anledning af, at der i Juni 1915 skulde udsendes i »Kolonien« 50 Dreng og 50 Piger, som paa Grund af Blodmangel eller anden Svagelighed særlig trængte hertil, fremstilledes i Løbet af Maj Maa-ned for Skolelægerne ca. 250 Børn, blandt hvilke de mest trængende udpegedes. — Disse synedes atter Dagen før Udrejsen, og ligeledes undersøgtes før Afrejsen de Børn, som af Kommunalærerforeningen senere udsendtes i de sædvanlige Feriekolonier.

I Maj 1915 undersøgte Skolelægerne ogsaa 316 Børn, der som kirtelsvage ønskedes anbragt paa Kommunens Sanatorium ved Høve. Adskillige af disse Børn frembød dog slet ingen eller kun ganske ubetydelige Symptomer paa Kirtelsyge, saa at de disponible Pladser var tilstrækkelige til dem, der virkelig trængte til Sanatorieophold. De sædvanlige Hold paa 130 Dreng og senere lige saa mange Piger blev udsendt og synedes før Afrejsen af Skolelægerne.

Det af Skolelægerne udarbejdede Regulativ for Behandlingen af

Tilfælde af smitsom Sygdom paa Høve Sanatorium aftrykkes i sin endelig vedtagne Form her.

§ 1.

Ethvert Barn, der lider af eller formodes at lide af smitsom Sygdom*), skal straks overflyttes til et Isolationsværelse, tillige med den af Barnet benyttede Seng med Sengklæder samt dets Gangklæder, Toiletsager, Bøger og Legetøj o. s. v., og forblive der, til Lægen har tilset det og truffet nærmere Bestemmelse om videre Forholdsregler. Senge- og Garderobeplads afvaskes med Sæbevand.

§ 2.

Hvis der straks kan skaffes en Plejerske, der kun har med den isolerede Patient at gøre, saa Isolationen kan være tilstrækkelig betryggende efter de senere angivne Regler, kan enkelte Tilfælde af almindelig Halsbetændelse, Faaresyge, røde Hunde (Rødlinger), Skaalkopper og Mæslinger behandles, hver Sygdom for sig, i Isolationsværelserne paa Sanatoriet.

Strækker Pladsen ikke til, overføres Patienterne til Sygehus som i § 4 angivet.

§ 3.

Patienter med Kighoste, Syphilis, Skurv eller med Trichophyli (Ringorm) i Haaret, hjemsendes til Behandling i Hjemmet, og Desinfektion paa Sanatoriet foretages efter dettes Læges Ordre.

§ 4.

Patienter med Skarlagensfeber, Difteri, Strubehoste, Tyfus, Børnelammelse, epidemisk Hjernerygmarvsbetændelse og lignende alvorligere, smitsomme Sygdomme, samt Patienter med Fnat skal snarest overføres til nærmeste Sygehus, hvor saadanne Patienter behandles, hvorefter betryggende Desinfektion foretages paa Sanatoriet efter Lægens Ordre.

*) Som mistænkelige Tegn paa en saadan kan særlig nævnes: Almindeligt Ildebefindende med Feber, Hovedpine, Opkastninger, Smertes i Halsen, Synkebesvær, ejendommeligt Hududslet eller ejendommelig Hoste og Hæshed, et enkelt eller flere sammen efter Sygdommens forskellige Art.

§ 5.

Den, der paa Sanatoriet plejer et for smitsom Sygdom isoleret Barn, skal holde sig borte fra de andre Børn og de Steder, hvor disse færdes.

Vedkommende skal bære en Dragt, der kan vaskes og, under Opholdet i Sygeværrelset, en Overtrækskittel, samt Hætte over Haaret, ligeledes af Stof, der kan vaskes.

Naar Sygestuen forlades, hænges Kittel og Hætte udenfor dens Dør, og Hænder og Ansigt vaskes omhyggeligt.

Spiseredskaber med Madrester fra Sygeværrelset desinficeres inde i dette ved at overhældes og i 2 Timer henstaa fuldstændig dækket med 3 pCt. Karbolvand, (30 Kubikcentimeter, d. v. s. 2 Spisesker Karbolsyre til 1 Liter Vand), for senere at renses ved Kogning i et eget Kar.

Patientens Udtømmelser, Opspyt o. s. v. desinficeres ligeledes ved Overhældning til fuldstændig Dækning med 3 pCt. Karbolvand i Sygeværrelset. De skal henstaa mindst 2 Timer hermed, før de hældes i Kloaken.

Lægen kan forordne andre betryggende Desinfektionsmidler, ligesom han kan give andre efter Omstændighederne mere formaals-tjenlige Ordre.

§ 6.

Naar der er en Patient med smitsom Sygdom paa et Isolationsværelse paa Sanatoriet, skal Døren til Sovesalen fra Forstuen foran denne og Isolationsværelset holdes forsvarlig aflaaet, ligesom ogsaa Dørene fra Forstuen til det frie og til det Værelse, der benyttes af den, der fører Tilsyn med Sovesalen, saaledes at Forstuen er afspærreret for almindelig Gennemgang.

Vinduet i Isolationsværelset bør saa vidt muligt være aflaaet, naar Plejersken ikke er derinde.

§ 7.

En paa Sanatoriets Grund behandlet Patient med smitsom Sygdom skal efter Helbredelsen, naar Sygdommen ikke længer formodes at smitte, umiddelbart før Isolationen hæves have et varmt Afsæbningsbad, eventuelt et Sublimatvandsbad, og derpaa iføres rene Klæder, medens det Tøj, Patienten har baaret under Sygdommen,

bliver i Isolationsværelset for sammen med dettes øvrige Indhold at underkastes en Desinfektion.

Plejersken skal iagttage de samme Forsigtighedsregler.

§ 8.

Desinfektionen af Isolationsrummet kan foretages ved Formalindamp ligesom paa Frederiksberg, men udføres iøvrigt efter Lægens nærmere Ordre.

§ 9.

Enhver, der uden at være isoleret, har rørt ved smittefarlige Patienter eller Genstande, skal foretage en omhyggelig Haand- og Ansigtvask (eventuelt skifte Tøj) og holde sig borte fra de andre Børn, indtil Lægen har truffet nærmere Bestemmelse.

Ligesom Frederiksberg Kommune er gaaet i Spidsen ved at oprette et særligt Kirtelsygesanatorium for sine Skolebørn, har den ogsaa været førende ved at bygge en særlig Skolebygning for smittefarlige tuberkuløse Børn i nær Forbindelse med Frederiksberg Hospital, saaledes at Børnene kan være under Opsigt af Lægen ved Hospitalets Tuberkuloseafdeling.

Tilsynet med de smittefarlige tuberkuløse Skolebørns Klasse førtes tidligere af Dr. med. Lundsgaard, men hører nu altsaa ikke mere direkte under Skolelægernes Virkeomraade.

Skolelægerne blev af Skoledirektøren indbudt til et samlet Lærermøde den 13de December 1915 i Skolen paa Niels Ebbesens Vej med Dagsorden: »Forhandling vedrørende den Lærerpersonalet efter Ministeriets Bekendtgørelse af 24de April 1914 paahvilende Forpligtelse til, naar det kommer til Kundskab om, at et skolesøgende Barn lider af Tuberkulose, ufortøvet gennem Skolens Leder at gøre Anmeldelse derom til Sundhedskommissionen«.

Overlæge, Dr. med. Permin, holdt til Indledning et Foredrag om Tuberkulose hos Børn, illustreret af Lysbilleder.

I den følgende Drøftelse fremhævede Skolelæge Heerup-Petersen, at her paa Frederiksberg er vistnok alle sikre Tuberkulosetilfælde i Forvejen gennem Lægerne, Hospitalet eller Tuberkulosestationen an-

meldt til Sundhedskommissionen og isoleret fra Skolerne, samt at der vel egentlig kun er paalagt Lærerne en juridisk Forpligtelse til at anmelde saadanne Tilfælde, men at der selvfølgelig ogsaa paahviler Lærerne en moralsk Forpligtelse til at henlede rette Vedkommendes Opmærksomhed paa Børn, der maa formodes at lide af Tuberkulose, og først og fremmest henvide disse Børn til Undersøgelse hos Skolelægerne, hvorved Lærerpersonalet kan lette sig det Ansvar, Anmeldelsespligten paalægger det. —

Det vilde forøvrigt være af stor Betydning for Skolerne, hvis omvendt disse eller i alt Fald Skolelægerne fik Meddelelse fra Sundhedskommissionen om de til denne meldte Tilfælde af Tuberkulose blandt Eleverne, for at Skolelægerne kunde føre særligt Tilsyn med saadanne Børn, hvis disse atter fandtes egnede til at gaa i Skolen, idet nu kun Børn, som paa Grund af Smittefare ikke maa søge Skolen, gennem Skolekommissionen anmeldes til Skoledirektionen.

Det i tidligere Aarsberetninger omtalte i Slutningen af forrige Skoleaar ved Skolen paa Howitzvej paabegyndte Forsøg med at lade en Sygeplejerske tage sig af forsømte Saar og Skrammer o. l. hos Børnene er ved samme Skole fortsat gennem hele Aaret 1915—16.

Der er i dette Skoleaar behandlet i alt 484 forskellige Tilfælde, nemlig 308 Saar og Skrammer, 119 Tilfælde af Hududslet, 32 Tilfælde af Frost, 21 af Ørelidelse og 4 af Øjensygdom. Der er udført ialt 3740 Enkelbehandlinger, altsaa gennemsnitlig ca. 16 hver Dag, 7,7 pr. Sygdomstilfælde. 119 af Tilfældene overgik efter en enkelt eller et mindre Antal Behandlinger til videre Omsorg i Hjemmet, der gennem den af Sygeplejersken ydede Hjælp havde faaet dels Vejledning i, dels Interesse for Behandlingen; i Resten (365) af Tilfældene fortsattes Tilsynet til fuldstændig Helbredelse.

Ved den i Aarets Løb fuldendte Ombygning af Skolen paa Godthaabsvej har Skolelægen faaet et nyt, stort Lægeværelse med indlagt Haandvask med Vandledning og Afløb, samt med Kogegasledning ved et særligt Gasbord.

Skoletandklinikken.

Resultatet af Klinikkens Arbejde fremgaar af Tabel I. Der er i Aarets Løb ekstraheret 81 blivende Tænder, hvoraf de 55 falder paa Børn, der har faaet 1. Behandling i højere Klasser. Blandt de forskellige Tænder fordeler Ekstraktionerne sig saaledes:

66 6-aars Molarer. Heraf 48 paa Børn med gratis Behandling i højere Klasser. 10 Præmolarer. Heraf 5 paa Børn med gratis Behandling i højere Klasser. 2 centrale Skæretænder. Heraf 2 paa Børn med gratis Behandling i højere Klasser. 3 overtallige Tænder. I alt 81. Heraf 55 paa Børn med gratis Behandling i højere Klasser.

Det samlede Antal Patienter har været 4004 ved 1ste Gennemgang og 7 ved 2den Gennemgang (Tabel I), og det samlede Antal behandlede Børn var 3624, idet 79 Børn (37 Dreng og 42 Piger) gik ud af Skolen, inden Behandling var foretaget og 51 Børn ikke mødte paa Grund af Sygdom (Tabel III).

Af de mødte Børn var 1031 fejlfri ved Eftersynet, og paa 36 maatte Behandling opgives (Tabel II).

Paa de resterende 2557 Børn udførtes 9080 Behandlinger (4633 paa Dreng og 4447 paa Piger). (Tabel I).

Til gratis Behandling var der indskrevet 1129 (nye) Børn, af hvilke 50 (21 Dreng og 29 Piger) gik ud af Skolerne, inden Behandling var foretaget, medens 44 (23 Dreng og 21 Piger) ikke mødte paa Grund af Sygdom.

Af de resterende 1035 var kun 35 eller 3,5 pCt. fejlfri.

Til »Nødhjælp« har der i Aarets Løb været henvist 63 nye Børn (37 Dreng og 26 Piger).

Tabel I.

	Antal Dage	Antal Timer	Antal Patienter				Fyldninger		Ekstraktion				Rensning		Rodbehandling		Andre Behandlinger		Antal Behandlinger			
			Drenge		Piger				Mælketænder		Blivende Tænder								Drenge		Piger	
			I*)	II*)	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
A	238	714	1479	7	1285		2258	10	954	4	20		138		288	2	273		2112	16	1819	
B			655		585		1958		2329		61		43		410		332		2505		2628	
Summa	238	714	2134	7	1870		4216	10	3283	4	81		181		698	2	605		4617	16	4447	

A = »Betalingspligtige Børn«, B = »Gratis Behandling«.

*) I betegner 1ste Gennemgang, II 2den Gennemgang.

34

Tabel III.

Oversigt over Børnetallet.

		Indskrevet til Behandling						Heraf udgaaet af Skolerne i Aarets Løb						Slettet paa Grund af Restance			Ikke mødt til Behandling			Behandling nægtet						Behandlings-tilladelsen taget tilbage								
		Drenge		Piger		Samlet Antal		Drenge		Piger		Samlet Antal		Drenge	Piger	Samlet Antal	Drenge		Piger		Samlet Antal		Drenge		Piger		Samlet Antal							
		A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B	A	B					
		1412	587	1213	542	2625	1129	71	48	75	50	146	98	48	40	88	1	23	6	21	7	44	218	270	181	332	399	602	3	12	3	18	6	30

Tabel II.

	Antal fejlfri				Behandling umulig			
	Dreng		Piger		Dreng		Piger	
	I*)	II*)	I	II	I	II	I	II
A	525**)	1	463**)		11		7	
B	4*)+25		3*)+10		11		7	
Summa...	4*)+550**)	1	3*)+473**)		22		14	

*) I betegner 1ste Gennemgang, II 2den Gennemgang.

***) Heri medregnes alle Børn, hos hvem ny Caries ikke er optraadt siden sidste Eftersyn.

+) Oversidder, tidligere behandlet, men ingen ny Caries.

B — 1 Dreng og 1 Pige med fremmede Fyldninger fik kun Eftersyn.

Tabel IV.

Oversigt over Antallet af betalingspligtige Børn,
som fragaar den 1ste April 1916.

	Videre Behandling nægtet			Oversiddere i 1ste Klasse		
	Dreng	Piger	Samlet Antal	Dreng	Piger	Samlet Antal
Summa	294	222	516	47	15	62

Tabel V.

	Ret til gratis Behandling havde	Af disse nægtede	pCt.
Den 13. December 1910—April 1912.	3191	1128	35,6
Skoleaaret 1912—13	1491	482	32,3
— 1913—14	1635	599	36,6
— 1914—15	1765	588	33,3
— 1915—16	1731	602	34,8

Tabel VI.

	Ret til Videre- behandling havde	Af disse nægtede	pCt.
Den 1ste April 1912	1878	562	29,9
— 1913	2099	354	16,9
— 1914	2527	291	11,5
— 1915	3040	401	13,2
— 1916	3386	516	15,3